

pretirano primeroma le radi jasnosti, ki je očitno nujno potrebna.) Ali mu ne bi lahko vsak profesorček z upravičenostjo dejal, da sonet ni tragedija marveč pesem, pa če bi bil tisti pesnik magari sam Shakespeare. Vem, da Albrecht ne misli drugače in da mu ni prav to trganje za besede. Toda tudi on je izrabljaj moje besede. Poleg tega je pa dobro, če izve, da je s čuvstvom pisati lahko nevarna ali pa vsaj nerodna stvar. Zakaj te njegove besede in one prejšnje so bile pisane s čuvstvom, ne pa z — razumom.

Nadalje mi očita Albrecht, da se nisem zavedal, kaj sem storil s svojo kritiko. Izjavljam samo to, da sem pripravljen zagovarjati svoje besede proti komur koli. Da se zavedam resnosti dela, ki ga vršim, sem skušal pokazati z vestnostjo, s katero sem se lotil vsega, kar sem pisal. Na vsak način pa lahko mirno rečem, nisem še nikoli, niti na reklamnem listku primerjal Juša Kozaka z Dostojevskim. Tudi se mi zdi neprimerno, če mi brezvestnost očita kritik, ki je kot urednik dve leti tiskal Mirana Jarca, zdaj pa ga je zavoljo osebnih čenč v istem listu proglasil za frazerja. O bogve kakšni vestnosti končno tudi to ne priča, da je ves odstavek Albrechtovega napada name, ki govori o klikarstvu, napisan tako, kakor da avtor meri name, čeprav mi je v pogovoru izjavil, da s tem ni mislil mene, temveč nekatere druge izmed »mladih«. Bilo bi v redu, če to nepravilnost vsaj naknadno popravi.

Najočitneje pa kaže, kam človeka lahko zavede čustveno in impulzivno pisanje, očiitek, češ da sem kriv, »če o Veroniki Deseniški razpravljajo ljudje, ki razpravljajo običajno o devizah, o politiki in ženskah...«. Človek bi menil, da je želja vsakega kulturnega delavca, da bi se za umetnost zanimali vsi ljudje brez izjeme. Kajti vnajanja naloga umetnosti je človeštvo dvigati; najprej pa je treba dvigniti tiste, ki so od njene sveta najbolj oddaljeni. Vzbuditi zanimanje za umetnost v najširših slojih naroda je tako važna naloga, da bi bilo že to hvale vredno, če bi človek od časa do časa nalašč pisal krivične kritike, ki bi izzvale v občinstvu ogorčenje in s tem stopnjevano zanimanje, kaj šele če to doseže s pravično oceno. Če bi to dosegel, kar mi Albrecht očita, bi bil vesel in zadovoljen, kajti s tem bi dosegel tisto, kar je smoter vsake kritike.

Josip Vidmar.

2.

Fran Albrecht je storil prijateljsko ali družinsko ali kakršnokoli dolžnost, ko se je oglašil v 12. številki Lj. Zvona za l. 1924. proti poročilu o Župančičevi Veroniki Deseniški, ki ga je prinesel naš list v 5. številki lanskega leta. Prav. Velika napaka tega ugovora pa se mi zdi, da se ne gleda popolnoma iz oči v oči, tako da bi imel vsega nasprotnika pred seboj. Zase razumem Albrehta takole: Očita Domu in svetu kritiko o »Samogovorih« iz l. 1908. — nato obsodi kritika »Veronike«, ki jo je slučajno priobčil v Domu in svetu. Datuma 1908 in 1924 zveže in skuša postaviti sistem in ž njim vred naslovi na slovensko kritiko častne priimke: literarno analfabetstvo, kulturni snobizem, brezobraznost. Ni se mu posrečila besedna igra kritika in klika. Premočno čuvstvo preveva njegove trditve. Iz tega sledi, da je odgovarjanje na take besede osebno neprijetna zadeva, zlasti, če v naših razmerah poznamo še drugačne, sicer manj hude, pa za literaturo bolj neplodovite besede. Zato bo besedo o kliki treba osvetliti meni:

1. Zakaj je Dom in svet sprejel Vidmarjevo kritiko o Župančičevi tragediji? Pač zato, ker ima stvarne in oblikovne vrednote v podobi dognanj, ki naj pripomorejo h kolikor mogoče pravi ocenitvi tega dela. Te vrednote se mi zde za končni cilj tem tehtnejše, ker so brez zunanjega lišpa in je v njih pot do jedra tem krajša. Če se kdo s temi dognanji ne strinja, je tem lažje zanj, da jih ovrne.

2. Ker ta ocena Veronike Deseniške ni bila povsem ugodna, udari Fran Albrecht Dom in svet in se opre pri tem na poznani literarni kuriozum dr. Lenarda l. 1908. v Domu in svetu, obenem pa govori o tipu ene vrste kritikov: »Kritik pač vzame v roko knjigo, lista in čita. Kaj čita, ne ve. Ne ve, a vidi: evo, to so črke in to so besede. Zatorej sede in napiše: 'Ta knjiga je ploha besed...'« Ne, gospod, še več, ta kritik dr. Lenard menda sploh ni prebral Samogovorov, vsaj v celoti ne. Pa to je zadeva tedanjega uredništva, da je tako »kritiko« priobčilo. Zato o kliki nikar, saj s takim dokazovanjem ne, ker je Fr. Albrecht v isti številki Doma in sveta, v kateri je izšla sodba o Veroniki, bral na strani 221. tudi mojo sodbo o pravi isti Lenardovi kritiki — tedaj ni imel pravice zvezati teh dveh dogodkov.

Kaj pa se pravi, da kdo vedoma naprti komu dejstva, ki ne veljajo, ter ž njimi nekaj slabega dokazuje, za to naj postavi pravo ime Fr. Albrecht sam.

3. Prav zato, ker sistem ali klika ali karkoli že, kar Fr. Albrecht v zvezi z Veroniko hoče naprtiti Domu in svetu, dosledno ali prezira ali ubija gotova dela, nisem šel gledat, kaj in kako ocenjuje Dom in svet in kaj in kako Ljubljanski Zvon, čigar urednik je Fr. Albrecht, temveč sem zbral vse sodbe in književna poročila, ki sta jih dosedaj prinesla o O. Župančiču Ljubljanski Zvon in Dom in svet in te sodbe sporedil. Ta obširna snov, ki sem jo radi dragocenosti prostora moral izpustiti, živo govori, da je podoba O. Župančiča pri nas stvarno odkril Dom in svet in ne Ljubljanski Zvon, ki se je njegovim delom — kakor zahteva Fr. Albrecht — približal vedno z »vseodpovedljivo ljubeznijo in spoštovanjem«. Ker Fr. Albrecht pozna samo leti 1908. in 1924., bo treba to zanimivo snov za slovensko kritiko samo preložiti na drug prostor. Pa zakaj bi v l. 1924. ne smeli kakega dela formalno drugače ocenjevati kakor — recimo v l. 1908., ne da bi pri tem odvrgli »ljubezen in spoštovanje«? To je skušal Dom in svet doseči s tem, da se je tako na široko pečal z delom. V ponudbo je dobil že tretjo oceno, ki je vendar nepotrebna — saj Ljubljanski Zvon dosedaj še nobene ni priobčil.

Za uredništvo France Koblar.